

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos post. sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

A kereskedelmi miniszterium költészetése.

Amióta az új kiegyezés alapján a magyar miniszterium fennáll, a régebben „közmunka és közlekedési,” most „kereskedelmi” miniszterium vezetőjét érte legtöbbször az a sors, hogy kellemtelen emlékekkel kellett megválni azon miniszteriumtól, melybe a legőszintébb jó akarrattal, de annál kevesebb szakértelemmel léptek be. Az ellenzék vehemens támadásai s a kormánypárt elhidegülése egyaránt jelezték, hogy e tárca vezetésével és a munka eredményével nincsenek megelégedve. Mindjárt az erdélyi részekben átvonuló keleti vasut, azután a tiszai vidéki vasutak, meg a bihari vasutak, — a folyam szabályozások, a gát és rakpart építkezések stb. adtak folyton gyarapodó tápot arra, hogy minden újabb miniszter a biztosan bekövetkező martyromság érzetével foglalta el a piros bársony székét.

Rövid idő alatt mindez megváltozott, midőn a magyar törvényhozás legkiválóbbja, a rendkívüli munkarejéről, vas erélyéről s hatalmas szellemi tehetségéről ismert Baross Gábor lett kereskedelmi miniszter. Mindent reformált, a hová hatásköre kiterjedett közvetve, vagy közvetlenül, a személyzetet s az intézményeket egyaránt, a postánál és távirtnál, melyeket egybe vont, — a vasutaknál, melyek legnagyobb része egységes állami kezelés alá került, — a folyam szabályozásnál, melyek koronáját a vaskapunál levő Duna szabályozás teszi fel. Vasuti és posta-távirtdai tanfolyamokat állított, új és biztos pályát nyújtva hazánk ifjúságának, mely eddig csak a jogi-, meg papi pályára tódult. Behozta az utazásban a zónatartifját, mely brillians eredményeket fog, az eddi-

gi tapasztalatok után ítélve, létrehozni a közgazdasági téren s melyet még jobban fog fokozni 1891. jan. 1-én tul a teher árak szállításának zónatartifája. És — mellözve a nagymérvű tevékenység többi alkotásait, még csak azt említjük fel, hogy talán egy miniszteri tárca keretében sem mutatkozik az igaz hazafias magyar szellem kifejezése oly eredményesen, mint a melynek Baross Gábor a feje és lelke.

Ily eredményeket látva és tudva azon meszeszemenő, hatalmas arányú terveket, melyek hazánk anyagi s ezzel kapcsolatban — szellemi erejének fellendülését valóban nem csak ezélezzák, de békés idők állandósága esetén valószínűsíthető is, nem csoda, ha a képviselőház mindent pártja igaz, hazafias örömmel fejezte ki elismerését a költségvetés tárgyalásakor a miniszter iránt, minek párját aligha találjuk fel parlamentari életünkben.

Vármegyénk egyike azon törvényhatóságoknak, melyek kedvezőtlen földrajzi fekvésüknél új helyrajzi viszonyaiknál fogva a legtöbbet kénytelenek áldozni közlekedési útjaira, anélkül azonban, hogy a maga erejéből képes lett volna a legfontosabb utvonulatokat is eddigelé teljesen kiépíteni, annál kevésbé volt lehetséges a főutvonulatokba szakadó mellékvonalakat is jó karba hozni. Csekély anyagi erőnk csak hosszú idő múlva lesz képes pl. a Felsőújvár m. herepei, vagy a székásmenti, minden fedanyagot nélkülöző utak teljesen jó karba hozatalára, holott mindezen utvonalak gazdag termékenységű vidéket kötnek össze a világ egyik legfontosabb vasutvonalával, mely a nyugatot kelettel kapcsolja egybe s melynek folyton növekvő személy forgalmát valóban bámulni tudjuk. Birtokosainknak, kik könnyelműen elfecsérlék az ősi örökséget, fogalmuk sem lehet arról

mily roppant veszteséget okoztak maguknak s családjuknak, midőn a legtermékenyebb, legjobb közlekedési vonal mellett fekvős, így a gazdaság minden kívánalmának annyira megfelelő drága anyaföldet holmi jött-ment üzletembereknek, — kiknek talán unokájuk sem fog igaz hazafiai érzülettel és önzetlen áldozatkészséggel birni, potom áron s hogy orca pirulásukat fedhessék a világ előtt, könnyelműen, titokban elvesztegették. De azon birtokosok, testületek, káptalanok is megérdemlik a szemrehányást, kik rabló gazdaságot engednek üzni s a szigorú ellenőrzés mellett többnyire lehetséges házi kezelés helyett, mely annyi jó magyar család fentartását biztosíthatná, — a különböző spekulatiókra alkalmas adó bérleteket alkalmazzák minden esetben. Pedig bizonyosnak látszik előttünk, hogy szebb és jövedelmezőbb gazdaságokat, melyek Fehér, Sopron, Pozsony stb. megyékben látható gazdaságokhoz hasonlóan gazdasági iparágakkal volnának összeköthetők, alig lehetne biztosabban létesíteni, mint vármegyénkben.

Kétségtelen, hogy ez az idő nincs messze. Azon tevékenységnek és buzgó munkának hatása a mit Baross miniszter kifejt, meg fog ragadni minket is vagy ha élehetetlenek leszünk: hát másokat; de vármegyénk közönségének lehetőleg versenyre kell tartani azzal a nemes munkával, melyet tervszerűleg s nem ide-oda kapkodva, az állam kifejt a közlekedés terén. Vonja be a megye közönsége figyelme körébe azon vicinális vasuti tervezeteket is, melyek pl. Alvinczet Nagyszabennel és Fogarassal, Gy.-Fehérvárt Zalatnával s így közvetve a bányavidékeket a viláfgalanggal, Kocsárdrol kiindulva a szárazvámvölgyet Küküllő megyével s a felsőbb erdélyi részekkel együtt is-

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

Nagyenyed elpusztításának gyalázatos munkája jan. 10-én a naggyából véget ért. Mi ebből még hátra vala, azt már kevesebb ember is elvégezhet.

Ez okon a jan. 8-án éjjel 9-én Enyed utcáin egyesült Akszentye, Prodan és Buttyán féle táborok nagyobb része 11-re virradó éjjelen a kivonulást megkezdte s az ezen éjjelt követő napon folytatta.

Tévedés lenne azt hinni, hogy az Enyedet feldult oláh táborok innen történt kivonulása a rendes kivonulás jellegét viselte.

Kibuzdottak innen egyszerű fővezéri izenetre százával, ezrével, a hogy őket valahogyan össze lehetett szedni és Csombord felé utnak indítani.

Akszentye ittás s békés polgároknak álnokul kiontott vértől szennyes tábora egy részével jan. 11-én M. Ujvár felé vonult el nem azért, hogy miként a gróf Teleki Sándor ezredesnek adott válaszában írja a székelyeknek a Maroson átkelését megakadályozza.)

Arra, hogy ezt tegye, akkor ugyan semmi szükség nem vala, miután a székelység eme napokban a Maros völgyére invaziót nem tervezett, ilyen szándékának legcsekélyebb jelét sem mutatta.

Marosújvár környékére vonult azért, hogy mint később látni fogjuk az Enyed és Gyulafehérvár közelében

*) Lásd Akszentye „Válasz gr. Teleki Sándor ezredes [urnak Krakkó 1890 július havában” című röpiratát 7. lap.

figyelő állásban levő császári reádes katonasággal egyesülten Torda ellen támadást intézzen, onnan a Czeoz táborát elűzzék és ha lehetséges lessz, ezen magyar várost is N.-Enyed szomorú sorsára jutassák.

Enyeden azonban Akszentye elvonulása után is maradt fegyveres és fegyvertelen oláh elég. Itt maradt ezen rablógyilkos tábornak az a része, mely kényelmesebbnek találta e helyen tovább is rabolni, részegeskedni s a város romjai között még mindig nagy számmal rejtőzködő enyedi magyar emberek ellen az embeztelen irtóvadászatot folytatni, mint a táborozás kényelmetlenségeit viselői.

Aztán meg az erdélyi Hegyalja községeiből és az abrudbányai és zalathnai havasokról újabb meg újabb fegyveres oláh csapatok jöttek a Maros völgyébe s csatlakoztak az Akszentye táborához, mely Enyed pusztulása után a Prodan és Buttyán féle táborokat is magához vonta.

Ezen újabb csapatok Enyeden vonultak keresztül, hol rendszeren pihenőt tartották s ezen idő alatt ők is részegeskedtek és raboltak,

Számitsuk ezekhez a nagy számú esőselékeket, mely nem tartozott a táborhoz; melyet csak a rablás vágya csodított a környékről Enyedre.

Ezek együtt egy sok ezer embert számláló oláh, tömeget alkottak, mely tömeg Enyed romjai között tanyázott, rabolt és pusztított Akszentye elvonulása után is mindaddig, mig e helyen valami elrabolni és elpusztítani való létezett.

Az Ujlaki által vezetett mentő magyar csapat jan. 11-én és a Pereczii jan. 15-én tehát Enyeden nem az Akszentye vezérlete alatt egyesült nagy oláh tábor, hanem csak a fent említett elemekből összeverődött fegyveres és fegyvertelen oláh tömeget találta.

A jan. 11-én este Enyeden megfordult mentőcsapat utjáról és a vonagló szerencsétlen városban viselt dolgairól két szemtanútól nyertem leírás.

Miután mindkét leírás becses, az akkori viszonyokat megvilágító és jellemző részleteket foglal magában, az emlékezet számára megőrzés czéljából közlöm e helyen mind kettőt.

Barabás József ki akkor már a 11-ik honvéd zászlóaljban szolgált,*) az Ujlaki Gusztáv honvéd hadnagy által Enyedre vezetett csapat utjáról és viselt dolgairól, naplójegyzetei alapján ezeket írja:

„1849. jan. 10-én délután indították a 11-ik zászlóalj pár századát (egyik a 2-ik volt, melyben voltam én is) Tordáról, ennek vidékén eső Selistye nevű oláh faluba, melyet (hallomás szerint) valsmi fegyveres oláh tábor szállott meg. Már jó éjszaka és roppant hideg volt mire oda értünk. Kellő óvatossággal közeledtünk a faluhoz, sőtét is volt, csak a hó világított, — midőn egyszerre, a falu felett lévő magaslatról, meglehetősen sortűzzel fogadtattunk.

Mindjárt tudtuk aztán, hogy graenitzer katonák is vannak közöttük. Puskatűzelés kezdődött (minthogy ágyu nem is volt velünk) s e tüzelés közben egyszerre csak felgyuladt a falu szélén egy ház.

Ennek világánál látván, hogy milyen közel vagyunk a faluhoz s az oláhokhoz, megrohantuk őket. Rövid ellentállás után kivertük a faluból, s velük együtt ugy elfutottak a lakosok is, hogy senki sem maradt ott. Részint egy kis pihenés, részint némi élelem keresés végett bementünk a házakba. Az egyik házban, melybe történetesen én mentembe néhányad magammal az asztalon pár négyyszögű (kellő felirással ellátott) magyobb patikai üveget találtunk, minőkben ma is a gyógyszerészek egy s más tincturát stb. tartanak, és egy üveg dióbeőfötet. Ebből aztán mindjárt tudtuk, hogy való Nagyenyed pusztulása, melyről azon nap folytában csak úgy túl-tul halottunk valamit.

*) Jelenleg egerbegyi ref. pap.

mét a fő vasútvonalal egybekötött célozzák s helyek — ha életrevaló eszméknek bizonyulnak, bizonyára ki fognak építtetni, új lendületet adva gazdaság, ipar és kereskedelemnek. Foglalkozni már valahára a gazdasági egyesületek s a városok közgazdasági szakosztályai is ezen, valóban működésük körébe eső dolgokkal bizonyítsák már be életrevalóságukat, teremtsenek mozgalmat ébresszenek életet, mert érdemes élni és működni akkor, ha jó irányban új életet, új pezsgést lehet kelteni fáradozásunkkal. Baross példája elég jó utmutató arra, hogy mit miként és miért kell csinálnunk, — ezt a tanulást jó lenne nemcsak a kaszinókban ismerni el, hanem mindenütt követni és alkalmazni. A beálló tél éppen alkalmas az előkészítő munkára, a tavasz pedig az erélyes cselekvésre.

Felhívás Nagyenyed város és vidéke közönségéhez!

Kérünk, hogy megadassék, zörgetünk, hogy megnyitassék. Szívből szólnak a részvevő szívekhez!

Az élet nem egyformán osztogatja áldásait az emberek fainak. Míg némelyek a jó lét puha váncosán szenderegnek, mások együtt virasztanak a nyomorral, mit nem bírnak elalítani! Míg itt meleg kandalló pattogó tüze rózsát fest a boldog arcra, amott didergő szegénység karesi a szívek melegét. Míg itt fölhangzik a megelégedés szava: „Én lelke, sok esztendőkre eltett sok javaid vannak tenéked, egyél igyál, gyönyörködjél! — tud addig aggódva kéri az irgalmat a megtört ima: „Add meg a mi mindennapikenyerünket!“

A dermesztő hidegben reszkető tagjait hasztalan törekszik a szegénység eltakarni rongyaival! És ha még csak ez lenne! Ha még csak ömaga hordozná a nyomorúság keresztjét roskadozó vállain! Ki tudna békülni meg tudna nyugodni. De körülötte vannak gyermekei szomorú sorsra kárthatva, ha a részvét nem segíti, s be nem takarja őket melegével.

Adakozatok! Nézzétek, a gyermekek, kiket szegény szülők iskoláztatni is alig bírnak, egykor mind hasznos tagjai lehetnek a társadalomnak! Engedjék hát, hogy jöjjenek a kisdédek a Krisztushoz és semmiképpen meg ne tiltsátok őket mert valaki ezek közül csak egynek is gondját fölveszi az Ő nevében, az Ő gondját veszi fel! Keresztények vagytok! Ne tagadjátok meg Krisztus szeretetét!

Adakozatok! Abból adjatok csak, a mi felesleget juttatott nektek a gondviselés!

A szegény tanulókat segélyző egyesület a legnehezebb viszonyok között sem fogja feladni törekvéseit. S az ügyöz — melynek harcossza — méltó lelkesedéssel kéri most is Nagyenyed város közönségének támogatását.

Mi tehát, mint az egyesület megbízottjai kérjük a közönség azon nemes szívű tagjait, kik a szegény iskolás gyerekeket ez évben is segélyezni akarják, sziveskedjenek adományukat (pénzt, ruhát, vagy bármi ajándékot) az egyesület rendelkezésére bocsátani.

Az adományokat f. év decz. 2-ig a magyar utcából és alszögből Müller Mihályné, a piaczorról Cirner Józsefné, a Bethlen utcából dr. Kovács Ödöné, a városzögből és mellék utcáiból László Gyuláné, a tót- és tövis utcákból Buda Edéné, a szentkirály utcából Török Bertalané ó nagyságaikhoz kérjük beküldeni.

Adományokat az egyesület tisztviselői is kész szívet fogadnak el s juttatják azokat rendeltetésükhöz.

A szeg. tanulókat segélyző egyesületnek Nagyenyeden 1890. nov. 15-én tartott üléséből.

Szabó Jenő,
h. titkár.

Szilágyi Farkas,
köri elnök.

Levelezés.

Marosújvár, 1890. november 10.

E becses lap hasábjain évekkal ezelőtt (lásd: Közérdek 1887. évf. 21. 22. számát) a műkedvelői előadás elbírálásánál azon álláspontra helyezkedtem, hogy: „mert a színpad a művészet csarnoka kell hogy legyen, meg kell tisztítani azt mindazon ferde, félszeg kinövéssektől, melyek a jóízűség, a közérkölciség ellen vannak“. Ezen állásponthoz akkor „Zandirhám“ és „társai“ egy esztetikai nyencz pedanteriájával felállított doktrínájuk nevezte, nagy vehemenciával nekem rontottak, hogy: „a műkedvelőkkel szemben is ugyanazon igényekkel lépek fel, minőkkel a rendes színészeket szoktuk felkeresni“. És adtak sipot azon egyének szájába, kik tulhajtott egyéni ambíciójuk, megmondolatan heveskedésük, elfogultságuk, korlátolt észjárásuk és izléstük előretolásával, térfoglalásával az ügynek inkább ártalmára, mint hasznára voltak.

Hja, akkor nagy öröm volt izraelben!

A közönség műveltebb, józanabb, szavavehető, nemes izléssel bíró része, ép mint a következőkben — hízlegek magamnak — nekem adott igazat egyedül azt jegyezve meg, hogy nem lévén kinek beszélni: kár falra hánynom a borsót. Ezen véleményem az idő szerint helyet adva és ismervé egy bizonyos állat meséjét, mely a jégre ment: nem is kerestem fel t. szerkesztő ur becses lapját ez ügyben. A műkedvelői társulat pedig „nyügétől“ megszabadult, derült kedélyvel folytatta működését s a „szerényebb igényűek“ lelki épülésére, gyors egymásutánban adatott elő: „Osecse Pannákát“, „Stern Izákokat“, „Árendás zsidókat“, „Kokkirályokat“. Mikor pedig vidéki vándor színtársulat jött, a közönség becsődítése, akarom mondani maguk fitogtatásukért a műkedvelők a társulat czéje alatt, elkezdve az elsőrendűtől, még statista szerepekben is felléptek, oly — talán tulságba is vitt buzgalommal — hogy a közönség végül a színigazgatók előtt akárhány esetben oda nyilatkozott, hogy akkor, ha a műkedvelőket léptetik fel, nem éppen szivesen megy a színházba.

Törtévévén vala pedig, hogy vidéki nagyságok sutyomban írott és elő is adott fércelmények halmazából nem volt már olys darab válogatható, melynek hőse, komikusa, naivája stb. egyesek gusztyusához pászoljon: megszületik az első: „a műkedvelői társulat egy tagja által írt népszínmű“. A közönség, az istenadta közönség gyomra ezt is elemésztette. Ki látta ilyenkor: „egy esztetikai nyencz doktrínáival“ fellépni. A példa azonban ragadós. Az éjféli órát mikor az első kakas elukorekolja, az egész falu kakasulóin utánzendül a bajos hang. Nem sokkal rá világra jő a Nro 2. „helybeli műkedvelői társulat egyik tagja által írt“ 3 felvonásos vígjáték „Károly bácsi, vagy a felesérelt vőlegény“ ékes címével. A felfeszített jó izlés, a sárba taposott színművészet, s az ilyesmivel agyon kintott közönség a keresztényeni lélek szavaival kiáltott most fel: „uram bocsásd meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek!“ Elretentő például mindazon irodalmi kakasok számára, kiknek netalán vágyuk volna a dolgot utáncsinálni, ide iktatom a t. szerkesztő ur becses engedelmeivel a darab meséjét. Az olvasó közönség pedig bocsássá meg a jó izlése ellen történő általam ejtett a 2 ik attentátumot mert némelyek fejét bizonyos dolgok rut voltáról csakis úgy lehet meggyőzni, ha tükröt tartunk elibük.

Hangász Mátyás nagy vadász, Sára neje nagy ivó. hogy Sára asszony ebbeli szenvedélyének hódolhasson tiltja férjének, hogy vadászni járjon, jól tudván, hogy ez csak azért is titokban vadászni megy s ő ez idő alatt holt részegre ihatja magát. Ez a gondolat az, mely a darabon veres szalagként (jobban mondva: kőzmadzagként) végig húzódik. Ez (t. a szesz) az összes események mozgató ereje. Hangász ur az első felvonásban megszöki Simonfi Károly becselő biztossal, kosztosával vadászni; Sára asszony a kedvező alkalmat felhasználva, holtrészegre issza magát úgy, hogy a házába tévedett Paulokevics Károly vándorszabót férjének nézi, ölelgeti, borral nyakon önti, feldönti és végig hempereg vele a színpadon, karzati suszter inasok, cselédek stb. nagy gyönyörűségére. A kántornak és nejeinek Mari nevű leányuk van, kibe Simonfi és a ki Simonfiba beleszeret. Simonfi már a darab kezdetén nyilatkozik a leánynak s az viszont, úgy, hogy az a szülőktől meg is is kérte ennek kezét. Az anya azonban kategoricze elutasítja Simonfiat, azzal indokolva ferje előtt az elutasító választ, hogy Simonfi gazdag és városi ember s mint ilyen eo ipso erkölcstelen, kinek gazdag feleség kell, hogy legyen mit eprédálni s azután kiélt és lélt feleségét torturázni, szemrehányásokkal illetni (sic!). Mari kisasszonyba, a darab további folyamán, a vándor szabó is beleszeret; e szerelmet fokozza Mari kisasszony trétás agija. Törtévévén, hogy a mama megint leissza magát a sárga földig a szabóval egyetemben: holtrészeg fejjel, a vadászó férj távollétében a szabónak igéri leányát s utasítja, hogy annak rendje és módja szerint küldje a

* Az igazság okáért fel kell említenem, hogy közbe-közbe a láttak elő irodalmi színvonalon álló és a társaság erejéhez mért, műlvezetést nyújtó darabok is, ha azonban a társulat reportárján végig tekintünk, bizony halászni kell utánunk.

Hajnál felé érkezünk Tordára, erősen elfáradva, kimerülve és szenvedve a roppant hideg miatt. Reggel azonban még is hangzott a kirukkolásra hívogató dobszó. Ki is rukkoltunk a piaczra (a 2-ik század). De alig állott elő 80—90 ember, a többinek azon éjjel, füle, lába orra, vagy ujjai elfagytak, azok hát otthon maradtak. Nemsokára felgyült a piaczra egy esomó (többnyire egy fogatú) lószekér. Lehetett vagy 40. Akkor a parancsnok felszóllította a 11-ik zászlóalj 2-ik századát, hogy ámbár tudja az éjjeli expedíción küzdelmét, de más-ként nem lehetvén a kinek kedve van és erőt érez magában, lószekereken menve, vegyen részt a Felvinczig tartó kémezemlében. (Akkor már Nagyenyed pusztulásának biztosabb hírei kerengtek, s az a hír is el volt terjedve, hogy már Felvinczen innen is nagy oláh táborok vannak). A kik ott jelen voltak, mind jelentkeztünk a menetelre. Hozzánk csatlakoztak még némi fegyveres nemzetőrök, lehettek vagy 30-an, nem sokára jött körül belől egy szakasznyi Kosuth-huszár, és egy pár nemzetőr huszár önként. Végül megérkezett néhány főúr is, mind lóháton, — hogy ezen expedícióba részt vegyenek. Kik voltak ez urak? most mér nem tudom.

Lehetett d. e. 10 óra. mikor megindultunk Tordáról. A lovasokat kivéve, mind szekeren. Felvinczig rondes volt utazásunk. Utközben azonban mind biztonságosabb tudomására jutottunk Nagyenyed veszedelmének. Felvincze érve a Maroson tuli hegyeken nagy oláh tábor pillantottunk meg, tömegekben lepvenél a hegyek tetőit. Itt a szekerekről leszállva, Ujlaki Gusztán (nem emlékszem, hogy akkor más tiszt is lett volna a századnál) 11-ik zászlóalj 2 ik századbeli hadnagyunk (ki egy szép, magas, bátor fiatal ember volt) sorakoztatván a századot, egy lelkesítő, gyújtó beszédet tartott az ott lévők előtt, hogy: bár küldetésünk eddig tartott, de menjünk el már egész Nagyenyedig, hogy tudhassunk biztosan annak sorsáról, hadd lássuk

magunk mik igazak a hírek? hát ha véreinket most gyilkolják égetik stb.

Nem akadt ott senki, a ki valami olyan formát mondott volna, hogy hát ez bolond vakmerőség lenne, ilyen kevesen, egyetlen ágyu nélkül, ismeretlen számú ellenség közé berontani stb., hanem nagy lelkesedés közt elfogadtattak az idítvány. Aztán megindultunk oly formán, hogy lovasság, mint gyalogság, egyes sorban, jó ritkában mentünk, hogy a hegyekről néző oláhok előtt egész seregnek látszassunk. A közrevett szekereket gondolkodják ágyuknak és tűzérsgének. Igaz, hogy nem is mertek megtámadni!

Igy meuve, M.-Décese körül már találtunk az országon előmlött gabonát, butordarabokat, egyéb háztartási eszközöket alhullatva vagy elszórva. Innen aztán mindjárt tudtuk Enyed veszedelmét. Nemsokára Décsén tul, eleinte csak ritkábban láttunk egy-egy felénk jövő paraszt marha szekeret, melyről azonban az emberek a mint minket megláttak legrándoza szétfutottak, ott hagyván szekereiket, marháikat. A szekerek rakva voltak mindennemű Enyedről rablott portékákkal. Élelmi-szerek, butordarabok, holmi árucikkék, fali nagyobb család képek stb. egymásra, összevissza hányva a szekerekre. Ez a jelenet megható, de egyszersmind felbőszítő hatást is gyakorolt reánk!

A marhaszekereket megfordítottuk s vittük magunkkal vissza Enyed felé!

Minél inkább közeledtünk Enyedhez, annál sürűbben találkoztunk ilyen rablott portékákkal megrakott marhaszekerekkel. De fogoly képen, vagy másként, egyetlen magyar embert sem találtunk ezeken a szekereken. Azonban, vagy meghallották már közeledésünket, vagy messziről megláttak, elég hogy az oláhok korán szétfutottak az országot két felén, a szekerek mellett egyetlen embert sem találtunk.

azután a gyalogság egy része csatárlánczezé alá

kulva ment az országot két felén s lődözött a futó oláhok után. De a huszárságnak volt itt nagy haszna! kik is szétszórtan üldözték s térségen futó oláhokat, s felbőszülve az eddig látottakon, kegyelmet egynek sem adtak. Különösen Miriszlón tul, az erdő alatti síkságon jobb felől, a futó oláhok az erdőbe akarván menekülni, sokat levágtak a huszárok. Így folyt az mig Nagyenyed végéhez érkezünk.

Alkonyatra értünk oda. Bámület és irtózat fogott el mindnyájunkat az égő város láttára. Mert bár nem égett még ekkor minentűt, de még is már jelentékeny része lángokban állott. A lovas és a visszatérített marhaszekerek — némi fedezet alatt — künny hagytak a város végén. Mi pedig gyalogosok, zártabb sorokban neki indultunk a városnak, s azon fűteczán vonultunk be, mely a piaczról jó Torda felé*) Mig magunkat rendeztünk, épen jó este lett s így annál borzasztóbb látványt nyújtott az égő város.

Különösen azon fűtecza, melyen bementünk, állott mindkét oldalon teljesen lángokban, annyira, hogy némelykor a szél által is hajtva, fölöttünk összecsaptak a lángok. Alig birtuk a hőséget állanni, aligbirtuk lélekzetet venni. Azert is rohauos tusásban igyekeztünk a piaczra jutni. Semmi ellentállásra nem találtunk, csak az égő hársorok megül (rejtekhelyekből) jött egy-egy lővés felénk mindkét oldalról, melyek azonban senkit sem találtak. E közben folytonosan teletorokkal kiabáltunk: Ide magyarok! Jertek elő magyarok! Mi vagyunk itt honvédek! stb. És csakugyan többen is jöttek elő pin-czéből s egyéb rejtekhelyekről, nők gyermekek, férfiak is, mindannyian sirva, jajgatva, — másfelől örvendezve a menekülhetésnek.

Az anya gyermeke, férje, szóval kedveseik nevét kiabálta, mely kiáltásokra — bizony! — soba sem jött válasz.

*) Magyar-uteza.

Sz.

gok suty-
almazából
nek hóse,
pászoljon:
egy tagja
ta közön-
kor: „egy
lda azon-
kas elku-
a bájos
helybeli
felvonásos
ény“ ékes
osott szín-
a ke-
m boesásd
k!“ Elret-
nára, kik-
ni, ide ik-
bl a darab
sa meg a
entátumot
ól csakis

nagy ivó.
dolhasson
hogy ez
idő alatt
z, mely a
zmadzag-
es ese-
z első fel-
biztossal,
alkalmat
gy a há-
ot férjének
égig hem-
ok, eselés-
és nejenek
Simoniba
hatkozik a
ól meg is
goricze el-
az eluta-
ember s
ag feleség
t és leélt
ni (sic!).
a vándor
kissasszony
nt leissza
holtrészeg
éri leányát
k küldje a
közbe-közbe
rejehez mért,
reportárján

utó oláhok
nal kik is
s felbő-
egyek
rdő alatti
e akarván
lyt az míg

ozat fogott
bár nem
elentékeny
ritett mar-
agyattak a
sorokban
vonultunk
unkat rend-
berzasztóbb

ünk, állott
hogy né-
zecsaptak a
birtunk lé-
gyekezünk
ltunk, csak
egy-egy lö-
senkit sem
kiabáltunk
agunk itt
ok elé pin-
tek, férfiak
örvendezve

eseik nevét
a sem jött

Sz.

kérőket. E jelenetnél nagyrészt, néma szereplőként jelen van Mari kisasszony s az aktus után mamáját lefektetve — a függőny legördül.

Hangász ur temetni volt, haza jön „preszkurával“, kancsóval, kalácsossal, 6 tallérral, holtrészeg (megint!) bérésével.*) A mama alussa a bormámor boldogító álmait. Nagy nehezen felkeltik. A kancsot földhöz, a 6 tallért zsebre vágja és hosszas diszkusszió után kieszelik, hogy a preszkura jó lesz a — kosztosoknak. Jönnek a kárók Csicsó (?) főszolgabíró, Lengyel jegyző személyében puczagalában s midőn kisútnák, hogy voltaképpen mi járatban vannak, berángatja szerző Simonfi urat. Az asszony azon hiszemben, hogy megint az ő (Simonfi) számára kéri a lányt, majdnem kiséprűzi a tisztés kéréket kik a nagy tévedést kiigazítandó előczibálják a frakkba-pyult, bonquetos, ezilinderes szabót, mondván: ime a völegény! Van elszörnyűködés. Simonfi felhasználja a kedvező alkalmat s nemtudom hányadikszor utolag megkéri a leányt. A mama, hogy a részegségében elkövetett botlást jóvá tegye, áldását adja. Ezután tojás hajba kerekednek s ha meg nem haltak maig is élnek.

Ime: a felesérelt völegény; ime: a műkedvelő társulat premierje!

Nem untatom az olvasó közönséget a legionyi melékszereplők ismertetésével, kiknek 50 percentje tótul beszél és bor- söt pálinkaszag, — sem azon mellék- események leírásával, melynek egyikében a kántorné ház- sártos nőrokona leányának balkézről való pesti gyereké- ről és foszforos gyufaoldattal történt megmérgezéséről van szó. Azt hiszem, ebből kóstolól elég volt ennyi! Ehez nem kell commentár!

Azonban legyen szabad már is hosszúra nyult le- velem végén megszívlelésül névtelen szerzőnek egy latin közmondást „ne sutor ultra crepidam“; a mű- kedvelő társulat vezető egyénének pedig, azoknak t. i. kik a darabot színe kerülni engedték, az ennek előtte általam irányadól fel állított tétéleket ide iktatnom:

1) a műkedvelőknek műizlésről tanuskodó és a működő tagok erejéhez mért lehető legjobb darabot lehet és kell előadni;

2) a műkedvelő előadásokat vezető rendezőség- nél és a tagoknál ezen elv kell, hogy irányadó legyen: a személyi kicsinyes hinság, szerepelni és kitűnni akarnám- ság minden körülmények közt és minden eszköz latba- vetésével rendeltessék alá az előadás művészi sikerének;

3) a műkedvelőknek „éppen mert nem színészek, nem bevégzett művészek“ nem szak emberek, rendkívül kell vigyázniok az előadás minden mozzanatánál, nehogy vétség történjenek az ellen, a mit aesthetikailag, de főképp erkölcsileg „örökszép“-nek neveznek.

Derzsi Jenő.

*) Ez az érdekes alak is az esemény fonálán Mari kisasszony szeladonjává válik természetesen pálinkával telített (!) fejjel. Per „te“ beszél gazdája leányával, — feleségül akarja venni; — egyéb jó tulajdonságai mellett nagy étüsü is be van mutatva részint elbe- szélteve, részint színpadi jelenetben: csakugy gyomorza az abáló tálnyi aludtjekeket, karalábékat, avas olajjal preparált képesztákat

A piacra érve a legborzasztóbb és iszonyubb lát- vány tárult elének! Ugyanis a templom körüli — körben lévő — épületek egy tüztengert kepeztek, mint valamely óriási lánggyűrű. Mint ha minden épületet olajjal le- öntve, külön-külön, de egyszerre gyújtottak volna meg, olyan megszakadás nélküli lángtenger volt az, mely e perczen a ref. templomot körül övezte. Ez épületkör égésének ekkor volt tetőpontja. Rövid ott létünk alatt kezdtek a gerendázatok sziporkázva izzóan beszakadozni. Lehet képzelni az elkéseredés és bosszu érzelmeit, me- lyek akkor mindnyájunkat uraltak.

Egy nagy izmos ötmény ifju honvéd, Gajzágó Lászlónak hitták (ha jól emlékszem szamosújvári volt!*) megfogott egy oláhót (nem tudom, hogy akadhatott ele- venen a kezébe) egy maga felemelvén, épen az új col- legium szegletével szemközti levő lángtengerebe hajította, így kiáltván: „ti csináltátok kutyák, melegedj nála“.

A piacon szét osztattunk tán 9—10 csoportra, azon célból, hogy csoportonként a város minden része felé szét oszoljunk s az utcákból nyomjuk ki a még bent levő oláhokat, a csagyarokat pedig — ha kapunk — szedjük össze s hozzuk magunkkal. Ismétli találkozási helyül a piac tűzetett ki. Ekkor a város még nem égett egészen, a mennyire emlékszem, csak is az emlit- tetett főutca, a melyen bementünk és a piac környéke, egybeült teljes sötétség uralkodott. De nem akadt köz- tünk ismét senki, a ki valami olyanformát mondott volna, hogy hát ez eszevesztettség, 10—15-enként nyomulni be az ösmeretlen sötétségbe, ki tudja milyen számú ellen- ség közé? hanem ment mindenik készséggel arra, a merre vezényelve lett.

*Folyt. köv.)

*) Enyedi volt. Id. Gajzágó László tekintélyes kereskedő fia. Szülei és testvérei felkeresése végett sietett haza Szamosújvárról, hova a katasztrófát megelőzőt pár nappal ment volt. Sz.

VEGYES HIREK.

— **Dr. Farnos Dezső** kit S.-Szt.-Györgyre ev. ref. gymnasiumi tanárnak választott a ker. közgyűlés, el- távozott tanszéke elfoglalására. Benne, a kitűnő hegedű művészen és zenei szakértőben városunk társadalmá sokat veszített. Tanártársaitól, ezek által rendezett társas vacsorán vett búcsút, melyen megemlékezve pro és contra miliós kölcsönről is, számos felköszöntőt mondtak.

— **Tudorsági kitüntetés.** Szép kitüntetés érte városunk egyik jeles tehetségű jelöltjét. Ugyanis Szilágyi János os végzett orvostanhallgatót, ki az érettségi vizsgát a Bethlen-főiskolában tette 1884—5. évben, — f. hó 8-án, a kolozsvári m. kir. „Ferencz József“ tudom- mány egyetemen az összes orvostudományok tudorává avatták fel. Szívünköl gratulálunk a méltó és szép ki- tüntetéshez.

— **A theol. akad. ifjuság** jövő hó 13-án fogja megtartani szokásos „ifjúsági estélyét“. Megemlékezve az előző évek, egyszerűségükben megkapó s minden tekintetben sok élvezetet nyújtó estélyeire; bizton reméljük, hogy közönségünk ez alkalmattal is teljesen meg lesz elégedve. A meghívók közelebb fognak kibocsáttatni. Előre is felhívjuk az érdeklődők becses figyelmét.

— **Simon Imre**, kollégiumunk volt köztanítója, a napokban tartotta beköszöntőjét Cserefalván, hová ref. lelkésznek választották meg. Ismerve a derék ifju mun- kaszeretét, örömmel üdvözljük új állásában, kívánva: hogy legyen az ő igája könnyű és az ő terhe gyönyörű- séges, az Ur szőlőjének munkásai között.

— **Értesítés.** A „szegénysorsu tanulókat segélyező köt“ folyó év és hó 22-én fillér estélyt rendez változatos műsorral, melyet a szétküldendő meghívók fog közzé tenni. Az estély a régi városház nagytermében lesz a szokott belépti díj mellett.

— **Szacsavay Lázár**, Felvincz rendezett tanácsu város, számos évekig volt, köztiszteletben álló rendőrka- pitánya s birtokos, f. hó 12-én, reggel, hosszantartó kinos betagság után jobblátra szenderült. Temetése 14- én d. u. 2 órakor tisztelőinek igaz részvétele mellett történt meg. Szécsi Ferencz felvinczi segédlelkész buzgó imájá után Sándor János miriszlói ref. lelkész tartott eszmékben gazdag gyászbeszédet. A sírnál meg Mátyás György városi aljegyző emlékezett meg az agg munkás érdemeiről. Az elhunyt számos tagból álló családján ján, nagykiterjedésű rokonain kívül, jó emberei s a vá- rosi tanács gyászolják.

— **Dalesztély.** A negyenyedi ip. ifj. önk. és beteg- segélyező egylet, 1890. nov. hó 29-én szombaton, saját alapítókéje gyarapítására, Borsay Samu zene tanár vezetése alatt zártkörű társasulattal egy költött „dalesztély“ rendez követhető műsorral: I. Szakasz. 1. „Népdalok“ Wagen- sommertől, éneklő a férfi dalkar. 2. „Zongora soló“ játssa Török Gyöngyike k. a. 3. „Pacsirta-dal“ Wusebingtől éneklő a vegyes dalkar. 4. „Szavalt“ Nagy Mihály által. 5. „A mézes hetek“ ölkép Margitay Tihámér után, be- mutatják a dalkar tagjai. II. Szakasz. 1. „Dal, virág és

szerelem“ (keringő) Borsay Samutól zenekíséret mellett éneklő a vegyes dalkar 2. „Szavalt“ Székely Róza k. a. által. 3. „Duett“ Mendelssohntól, éneklők zongora kíséret mellett a vegyes dalkar női tagjai. 4. „Nemzeti zászló“ Huber K.-tól, éneklő a férfi dalkar. 5. „Népdalok“ éneklő Furka Mihály. 6. „A Siralom házbán“ ölkép Munkácsy Mihály után. bemutatják a dalkar összes tagjai.

— **Orth János sorsa.** Modrich G. utazó, ki nem rég tért vissza a La Platából s jelenleg Abbáziában idő- zik, azt írja a „N. Fr. Presse“-nek, hogy ő nem hiszi Orth János elvesztét s reméli, hogy az események neki fognak igazat adni. Ő Orth Jánossal június 25-én beszélt a buenos-ayresi osztrák-magyar consulatuson. Hajója épen akkor érkezett Hamburgból portland-cement rakodmánnyal. A hajón ő csak első hadnagy volt, a parancsnoki tisztet Solich fiúmei kapitány vitte. A hajó június végén kira- kódot s éppen Iquiquebe akart indulni salétrom szállít- mányért. Közben Solich himlőben megbetegedvén, Orth vette át a parancsnokságot. A lapok — írja Modrich — azt hiszik, hogy mivel nem kaptak többé róla hírt Val- parisóban, elveszett a viharokban. De nem innen, hanem csakis Iquiqueből kaphattak volna felőle hírt. A „Sta Margaretha“ valószínűleg augusztus végén érkezett Iqui- quebe a salétrom szállítmányért, ezt szeptemberben föl- vette s jelenleg a nyílt tengeren van, Havre felé. Ezt a viszonyok ismeretéből lehet következtetni. A buenos-ay- resi forradalom idején a „Sta Margaretha“-nak már el kellett vitorláznia, mert ekkortájt teljes lehetetlenség volt szárazföldön menni Argentínából Chilébe. Az a vélemény hogy ekkoriban Orth János szárazföldön ment Chilébe, teljes abszurdum. Alig van remény, hogy Modrichnak le- gyen igaza, mert egy hamburgi jelentés szerint Orth Já- nos július 11-én Ensenadóból azt távirtozta Hamburgba, hogy Valparaisoba megy. Egy gmundeni jelentés szerint Orth János annyját, Antonia toscanai nagyhercegnét rendkívül lesújtotta a fiának eltűnéséről érkező hír; a nagyhercegnő hónapok óta a legjobb reménységgel fá- radozott azon, hogy fiat kibékülésre és visszatérésre bir- ja. A legmagasabb helyen a legkövetesebb hajlandóságot mutatják az iránt, hogy a történetekre fátol borítottassék. A főherceg, mielőtt hazájából távozott volna, anyjával kibékült s a legjobb egyetértésben vált el tőle. Ort János sorsát Berlinben is a legelőkelőbb részvétellel kísérik. Ér- dekes, hogy Berlinben, a Friedrich-stassén három, pol- gári egyszerűséggel burtozott szobából álló lakást tartott. Itt őrizte összes iratait és könyvtárának nagyobb részét és állítólag végrendeletét is. Londonból távirják a „N. Fr. Presse“ utján: A Loyd társulat valparaisoi ügynöke ma azt távirto, hogy az ottani teengerész körökben elterjedt általános nézet szerint, Orth János hajója a „Sta Marga- retha a legutóbbi viharok alkalmával elpusztult.

A brassói ev. ref. egyház kebelében dicseretes mozgalom — egy új templom építésének terve — fo- gamzott meg. Noha a kéznél levő összeg korántsem elégséges a tervbe vett építkezésre, még is tavaszszal megfogják kezdeni. Segítse őket az ég!

Egy szomorú korszak emlékei

(Folytatás.)

Élelmünk a naponként kapott 1 frt jutásáig a ven- déglőtkben — cantin — volt megszerezhető. Ilyen volt a várbán 4, s ott százanként étkezünk; reggeltől este 10-ig szabadságunkban állott a vár belső területén járás- kelés, különböző testgyakorlatok, egymáshoz való járás, és a Platz-commandóval meg a katonákkal semmi köz- lekedésünk nem volt, kivéve a kihallgatásokra való hívás- kor s látogatól a Platz-commandóhoz való jelentkezés után, akárkit, értelmesebb embert bebocsátottak; sőt gr. Thun alatt egy fegyvertelen baka kíséretében reggeltől estig fürdeni a városra engedtek.

A hadi törvényszékek Hoviger tábornok főnöksége alatt gorombán bántak el mindnyájunkkal. Én Hoviger elpusztulása után négyszer hallgattam ki a már ujon- nan jött hadbíró által. Bár a szászok folytonosan üldöz- tek és árulkodtak reám, uri módon történt kihallgatásom, s miután azon népek, a hol a lefegyverezést, leltározá- sokat eszközöltem, sőt még azok is, a kiket puskatusával hajtottam szántásra, vétésre, utcsinálásra stb. panaszlókul fellépni reá birhatók nem voltak, kiadtak ugyan 1851- év márczius közepén a nagy-szebeni hadi törvényszék- nek, de itt is a talán nyolczszori kihallgatásom közt csak egy volt goromba, a midőn egy szász törztszt volt a törvényszéki előlűlő, de Szébenben is tűrhetően bántak el velem, valmint a katonai Stokhausban, egy a barát- tok kolostorában lévő 200-át meghaladó honvédtiszt fo- golytársaimmal, a kikkel 5 hónapig, illetőleg 11 hónapig szigorú fogságot annyiban szenvedtem, hogy a gróf Hal- lerek, Reinis kanonok, Cserei ezredes, Rauber Ferdinand s más számos jelesek társaságában egy a Stokhausban lakat alatt voltunk és egyenként, de mindennap 2 órát együtt tölthetünk, a kolostorban pedig éjet-napot, egy- általában minden egymástól elzárás nélkül egymás tár- saságában élveztünk.

Szebenből 1851. június elejen, miután Peschierából 1846-ban magyarnyelvben gyakorlás érdekében nagyra becsült társalkodására engemet méltató br. Sturmer Ká- roly tábornagy urnak levelével a fővezérség utján szerencsétlennem, minden őrizet és felügyelet nélkül a fogarasi várbán jelentkezni, s azonnal utrakelni — kibo- csáttattam a kolostorból.

Azonnap postakocsira ültem, s a kezemben lévő fővezérségi utlevéllel más nap reggel a fogarasi várpá- rancsnoknál jelentem magam. E megint lakat alá fogott de csakhamar látogatóim által emelt panaszra, különben tisztességes szobámról a lakatot levanni kényszerítettett, s a mikor az erdélyi földbirtokosokra nézve bizonyosan feledhetlen herczeg Schwarzenberg Károly első kormány- zói körútját tette, minden további üldözéstől mentesítve, személyesen kegyes volt a fogarasi várból szabadon bo- csátani, Ekkor Fogarasból Előpatakra pár hét múlva elmenve, miután ott székely atyámfiai és barátaim töme- gesen látogattak, s már a fogarasi nép általi sok kitűn- tetésbeni részesítetésem a szebeni bürokrataknak szemet szurt, Előpatakáról 24 óra alatti távozással a derék Er- zsebetvárosra rendelték menni kötétt utlevéllel s onnan Szebenből kapandó engedély nélkül 24 órán tnl máshelyt tartózkodni 1858. elejéig szabad nem volt.

Aradi fogságomból meg kell hogy emlitsem azt, hogy bár 12 osztrák katona kísért és hozott 3 lófogatall Szebenbe, a derék olasz katonák Temesváron, Lugoson, Facseten, Dáván s innen Alvinczre, nevelőatyám Pávai Józsefhez, kitéréssel vittek Szebenbe, 16 vagy 18 nap hoztak, s mindenütt a derék értelmiség kitüntetéssel fo- gadott. A derék olasz katonák különböző helyekre el- szállásoltattak s egy-két napi mulatás és nyugvás után, és akkor mentünk tovább a mikor derék ismerőseim és a derék — nagyobb részt német és román — polgárság meg magyar barátaim a tovább utazást megengedték.

Pávai V. Elek,

CSARNOK.

Első kalandom.

[Humoreszk.]

Irta: Báró Wolzogen Ernő.
Fordította: Lengyel György.
(10. Folyt.)

Oly erővel, hogy az ágy nágyot recscent, oldalom-ra fordultam s a takarót füleimre huztam. O, mily jó megértem most Károly Ferdinánd barátomat: Még tennap előtt nem tudtam felfogni, hogy egy férfi jószántából miként tud ilyen bájos asszonykától, mint milyen Mrs Mimi, bizonytalan időre oly szívesen elválni. De most minden világosan állott előttem. „Oh harmatos egék” sohajték, ha egyszer már tul lehetnek a hinterpomeráni határon! Soha sem fogok megházasodni — vagy legfeljebb özevgy asszonyt felnőt leányokkal!

Végre a thea mégis megmelegedett, tovább alhatam. És a vasakat szigorú határozottsággal tettem fel magamban, hogy nem fogok felébredni, ha még tíz Fumps is orgonál ágyam körül. Daczára ennek egyszer mégis megzavartatott szent álom, mivel a hegedűsné elkezdte karjaimat rángatni és fülembe kiáltott:

— „Halgassa csak, valaki tapogatózik künt! Most feszíti az ajtót! Ah Istenem, Istenem, van önnek revolvere?”

Fel kellett kelnem és a titokzatos zajra figyelnem — s mi volt az? A szolga vitte el a cipőket az ajtó elől! Végre, miután ez az ijedség is ki volt álva, véden-czemtől zavartalanul alhattam egy pár órát.

Fényes, világos nappal volt, midőn fölébredtem. A szőke hegedűsné már rég talpon volt, világos reggeli ruhában, mely felségesen állott neki, az ablaknál ült és élőben táncoltatta a kis Ferdinándot, miközben halkán dudorászott. A kedves látványt jó ideig néztem, míg ész-revettem, hogy ébren vagyok.

— „Na, valahára fölébredt?” szólított meg. „Ön-nek csakugyan jó álója van! Még háromszor jött Fumps-ra a sirás és ön még meg sem mozdult. Most kümben fél tizenegy!”

— „Fél tizenegy?! S két perczel tizenkettő előtt indul vonatunk! Ah, nagyságos asszonyom, miért nem keltett ön fel engem hamarabb? Lesz most talán olyan szíves egy kissé kimenni? Sietve fel fogok öltözni.”

Ugy tett, a mint kértem és hallottam, a mig öltöztem, hogy künt a hosszú korridoron le s fel táncolt és trallázott. Ő tulajdonképen egy igen csinos és szeretetre méltó asszonyka volt és ez a kis kaland igen szépen el-sülhetett volna, ha ez a nagyreményű sarjadék nem játszik közbe. „Sajátképen,” gondoltam, mégis nagyon kényelmetlen berendezés, hogy a gyermekek ilyen szörnyű ifjan jönnek a világra!

Azután a szokott módon megreggeliztünk. Mrs. Mimi kitöltötte a kávé, a zsemle szeleteket megkente vajjal és a gyermek egészen beletalálta magát helyzetébe. Meg kell jegyezmem, hogy a legjobb hangulatban voltunk. Külömben az idő is gyönyörű szép volt, és ezen a forró napetűsen a nagy ibolyakék szemek a szőke kis asz-sonyokának különös jól állottak.

Akkor jött a kellner a kívánt számlával és a vendégkönyvel.

— „Küldje föl rögtön a szobaszolgát, hogy pakja-inkat levigye és tíz percz alatt egy kocsit keressen, mely minket kivigyen a vasúthoz!” kiáltottam a távozó után.

— „Igen, édes Müllerné asszonyom, mit írjak én most ide?” fordultam nagy zavarral véden-czemhez.

— „Az nagyon egyszerű.” nevetett ő! „Müller K. F., virtuose, nejével és kis fiával Londonból.”

— „Ha úgy véli...” és határozatlan betűkkel tagadtam meg ősi becsületes nevemet. Akkor vevém a számlát, mely roppant borsós volt.

— „Huh! mondám. Bocssáson meg, nagyon tisztelt asszonyom, ha most az ön kasszáját is igénybe veszem; én részemről teljesen kiköltekeztem.”

— „Az én kasszámat? Hogy gondolja...”

— „Na igen, férje arra kért engem, hogy ön helyet fizessen s azután mutassam be önnek a számlát. Itt mindent fölirtam — parancsoljon!”

— „Igen, de hát férjem nem adott önnek értem pénzt?”

— „Még egy batkát sem!”

— „Mit? Istenem, hisz ő mondta...”

— „Önnél semmi pénz sincs?” Kiálték megrémülve és oly fehér lettem, mint az asztalterítő.

— „Nincs, csupán egy pár shilling apró kiadásaimra. Utiköltségedet a báró ur kezelésére bizom, mondá férjem.”

— „A szemtelen!” törtem ki.

— „Oh Istenem, Istenem, én szegény szerencsétlen asszony! Édes drága Báró ur, csak el ne hagyjon ebben-ebben a borzasztó helyzetben!”

— „Önt elhagyni? Csak tudnám, hol kezdjem! Még épen tizenkét garas van birtokomban.”

— „Nekem két tallérom és egy kevés apró.”

— „Ebből még a vendéglői számlát sem tudjuk kifizetni!”

A kellner a szobaszolgától kísérve belépett és jelentette, hogy a kocsit elálott.

— „Másképen határozunk; nőm nem érzi egészen jól magát,” dadogám, miközben éreztem, hogy becsületes arezomat miként önti el a pir.

— „Uraságtok talán megakarnak a table d'hotel-nél jelenni?”

A table d'hotel-nél! Én, mint hamis ujházás és titkos névhamisító jelenjek meg oly helyen, hol végre még vaikai felismerhet! A világ oly kicsi, hogy az ember sehol sem tudja elkerülni ismerülni ismerőseit.

— „Itt a szobában fogunk ebédelni!”

Az ember szeretetre méltó volt figyelmeztetni, hogy egy teríték, ha a szobában szolgálják fel, többbe kerül egy márkánál.

— „Az nekem tout égal,” mondám bizonyos könynyedséggel. Természetesen: a mit az ember úgy sem tud kifizetni, miért ne legyen abban noble?

Az ember nem távozott a nélkül, mig nem vetett egy kíváncsi pillantást a vendég könyvbe. Alig ment ki, én dühösen felugrottam s mint egy éhes hiéna ketrecében futkostam le s fel és szívem enyhítése végett csinos kifejezéseket eresztettem szelnek véden-czem nemes férje-ura czimére.

Ez alatt Mrs Mimi nem tudott mit jobbat csinálni mint első szünlöttjét „egyetlenét, dráguságát, szive vigaszt kablere szoritani s vele együtt egy-egy reszketeg ah és oh duettet fájdalmasan hangoztatni.

Ha látta volna a kegyetlen atya szőke áldozati barnának könnyeit, hallotta volna az Isten haragját és fejére zudító csecsemőjének rettenetes hangját, kemény szive bizonyosan meglágyult volna. Szerencse volt rá nézve, hogy az északi tenger közöttünk vala, mert féktelen nagy kedvet érezttem magamban, a hegedű tanításért köszönet fejében eljuttatni hozzá ezen fuvala hangokat!

— „Mit tegyünk, mit tegyünk? Oh te mindenható mit tegyünk? Honnan vegyünk, hogy még se lopjunk.” Dühöngtem.

(Folyt. követ.)

Közgazdaság.

* **A fejés hatása a tejre.** Számos kísérlet után Babcock E. következőkben foglalja össze erre vonatkozó tapasztalatait. A tej nem képződik, illetőleg nem választódik ki csak fejtéstől fejésig, hanem legnagyobb mértékben éppen a fejés alatt s kiválasztódása nemcsak a tejmirigyek ingerétől függ, hanem az állat amaz állapotától melyben a fejés alatt van. A fejés feltételeinek csekély változása is befolyásolhatja a tejuék egy minőségét, mint mennyiségét. A tej zsírtartalmára nagyobb befolyással vannak ezen változások, mint a mennyiségre. Igen fontosak a következő befolyások; az egyes fejések közti idők és a fejés módjának változása. A fejő személyzet változása, a környezet változása s mind az, a mi az állatot a fejés alatt zavarja. Ha az állatot az egyes fejések közt izgatják ez úgy látszik nincs befolyás a tejre, ha az állat a fejés alatt lecsillapodik. Hogy tehát a tehén lehetőleg sok tejet adjon, a megfelelő takarmányozáson szükséges, hogy ápolója és az a ki feji, lehetőleg szeliden banjon veje, mindent a mi a fejés előtt és alatt zavarhatná, izgathatná, azt elhárítsa tőle, szükséges, hogy a fejő személyzet ne változzék gyakran. A megfelelő bánásmód gyakran jobb hatással van a tej minőségére a legjobb takarmánynál.

* **A vadgesztenye mint takarmány.** A vad gesztenye, mely többnyire ott romlik el az útszélen, mert nem igen gyűjtik össze, noha kitűnő takarmányt szolgáltat, következő alkatrészekből áll: 51% száraz alkatrészt, s ebben 4.5% felérjeszerű, 39.8% keményítőszerű és 1.5% zsiradék. Ezenkívül, igaz, összehúzó keserű anyagot (saponin) is tartalmaz, mely miatt az állatok kezdetben nem igen akarják megenni. De ha kis adagokkal kezdve, lassanként hozzászoktatjuk, később már szívesen eszik, s a sertése jó húst és szalonnát, a tehének pedig zsirosabb tejet adnak tőle. A vad gesztenye nem ártalmas, sőt ellenkezőleg, keserű alkatrésze az étvágyat fokozza s az emésztést előmozdítja, azonkívül különféle betegség ellen kitűnő szernek bizonyult. A vad gesztenyét összetörve, frissen vagy szárítva használják takarmánynul. A ki nagyobb mennyiségű vad gesztenyével rendelkezik s nem etetheti fel azonnal, az mindenesetre helyesen cselekszik, ha levegőn megszáritja s úgy teszi el, mert a nélkül hamar megpenészedik. A vad gesztenyéből naponként és hetenként a juhoknak 0.1, hizó juhoknak 1 kg. tehéneknek 2—5 kg. hizó ökröknek 5—10 kg. sertéseknek 0.5 kg. és hizó sertéseknek 1 kg lehet adni.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden.

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl 7-65 per Meter — glatt und gemustert (ca 2500 versch. Farben und Dessins) vers. roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depot G. Henneberg (K. u. K. Hoflieferant) Zürich. Muster umgehend. Brief kosten 10 kr Porto. (3)

Hirdetmény

A regáleváltság kötvény birtokosait ezennel tisztelettel értesitem, hogy regáleváltság kötvényeit, ugyszintén az ezekre szóló háromévi kamatszelvevényekkel ellátva kiadott utalványokat, eladás esetén a legjobb árban megveszem.

1-3 **Hutflesz Károly, Kolozsvártt.**

Szám 4939/890
tkvi

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság által a kisbirtokosok országos földhitteltűzetének Burde Elek és neje Balogh Anna elleni végrehajtási ügyében végrehajtható kérelmére a végrehajtási árverés 126 fnt 39 kr. tőkeövetelés ennek és pedig 42 fnt 13 krnak 1888. március 9, 42 fnt 13 krnak 1888. szeptember 9, 42 fnt 13 krnak 1889. március 9-10-i járó 6% kamatai, 1 fnt 26 kr bírság, 20 kr hátralék, 4 fnt 20 kr árverési már megállapított valamint a jelenlegi 2 fnt 50 kr. és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett végrehajtást szvenedők Burde Elek és neje Balogh Anna illetve jogutódok Sebesi Árpádnak a nagylaki 31. sz. tjkben A+1-19. rzm. alatt 900 fnt, az m. káptalani 156 számú tjkben A X 1, 2 és 4. rzd. a 400 fnt és a nagylaki 45. sztkben A X 1, 5, 8, 9, 12, 14, 15 és 17 rendszám a ingatlana-ira 1080 fnt kiküldési árban elrendelte.

Az árverés 1890-ik évi december 2-ik napján d. e. 10 órakor Nagylak községben fog megtartatni.

Arverési számdokozók végrehajtható kivételével tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy oradék képes értékpapírban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre válta után 3 egyenlő részletben 30 60 90 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 6%-os kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál elfizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámítatni. Az arverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság, mint telekkönyvi hatóságnal és Nagylak községe előjáróságánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíróság, mint tkönyvi hatóság
Nagyenyed, 1890. augusztus 16 **Vincenzi, kir. aljbíró.**

HIRDETMEY.

Ő csász. és apost. királyi Felségének

1890. április 12-én kelt legfelső elhatározása folytán ezennel megindítatik a

XV.

MAGY. KIR. ÁLLAMSORSJÁTÉK

melynek tiszta jövedelme

a „Fehér kereszt” egyesület, a budapesti szilárd gyermektelep egyesület, a „Mária-Dorottya” egyesület, a nagy-bányai jótékony nőegylet, a székesfehérvári iparmuzeum, az országos közégi és közigazgatók árnháza, a borsodmegyei nőegylet miskolci árnháza, a vagyon-talan hivatalnokok özevgyel és árval részére alakítandó alap, a magyar hírlapírók nyugdíjintézete és végre a zágrábi orsz. siketnéma intézet javára fog fordítottatni E sorsjáték összes 6767-ben megállapított nyereményei az alább következő játékterv szerint

160,000 forintra ragnak és pedig:		60,000 frittal	
1 főnyeremény	60,000 frittal	1 nyeremény	10,000 " "
5 nyer. egyenk. 1000 frittal	5000 forint	5 nyer. egyenk. 1000 frittal	5000 " "
10 " " 500 " "	5000 " "	10 " " 500 " "	5000 " "
50 " " 100 " "	5000 " "	50 " " 100 " "	5000 " "
200 " " 50 " "	10,000 " "	200 " " 50 " "	10,000 " "
6500 sor. ny. " "	65,000 " "	6500 sor. ny. " "	65,000 " "

A húzás visszavonhatlanul 1890. évi december-hó 16-án történik.

Egy sorsjegy ára 2 frittal o.é. van megállapítva

Sorsjegyek kaphatók: a lottóigazgatóságnal Budapesten (Pest, fővárház, félmelet) hova a megrendelt sorsjegyek ára postadaltvány mellett előre beküldendő; valamennyi lottó-só-és adóhivatalnál; a legjobb postahivatalnál, a bécsi „Mercur”-nál és minden városban és nevezetesebb helységben felállított egyébb sorsjegyáruáló közegnél.

Budapest, 1890. október 1-én.

Magyar kir. lottóigazgatóság.

3-4

Mivel a világítási anyagokra folyton panaszok merültek fel, ezen hiányon segíteni óhajtván elláttam üzletemet

valódi

császár olajjal

mely az égő gyertyától sem gyul meg és így minden robbanás ki van zárva.

Ugyszinte 2 szer tisztított

Moderator lámpa olajjal
mely a legnagyobb lángnál sem füstöl
Egy próba vételre az uri vevőimet tisztelettel kérem

Bisztricsány Lajos.